

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 110/2012-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. K., B., pre namietané porušenie jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 93/2011, 7 Cdo 99/2011 zo 17. augusta 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2012 doručená sťažnosť P. K., B. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 93/2011, 7 Cdo 99/2011 zo 17. augusta 2011.

Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom doručeným Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) 11. februára 2008 domáhal voči Slovenskej republike – Ministerstvu financií Slovenskej republiky náhrady škody s príslušenstvom z titulu nezákonných rozhodnutí Daňového úradu II B. Okresný súd rozsudkom č. k. 11 C 8/2008-218 z 22. apríla 2009 návrh sťažovateľa zamietol, čo Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4 Co 377/2009-239 zo 16. júna 2010 potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v ktorom namietal odňatie možnosti konať pred (odvolacím) súdom, ktorý vec prerokoval bez nariadenia pojednávania, ako aj nesprávne právne posúdenie veci a nedostatočne zistený skutkový stav, čo viedlo k vydaniu nesprávneho rozhodnutia. Sťažovateľ zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu pre dovolacie konanie.

Okresný súd uznesením č. k. 11 C 8/2008-272 z 21. februára 2011 neustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu pre dovolacie konanie, pričom dospel k záveru, že priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov síce odôvodňujú osobné a majetkové pomery sťažovateľa, avšak je zjavné, že v danom prípade ide (vzhľadom na to, že návrh sťažovateľa bol v celom rozsahu zamietnutý ako nedôvodný) o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, a teda nie sú splnené ani podmienky na ustanovenie právneho zástupcu pre dovolacie konanie. Krajský súd uznesením č. k. 14 Co 138/2011-277 z 21. apríla 2011 uznesenie okresného súdu potvrdil.

Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v ktorom namietal nesprávne právne posúdenie veci, pokiaľ ide o splnenie podmienky na ustanovenie právneho zástupcu, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 93/2011, 7 Cdo 99/2011 zo 17. augusta 2011 dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 14 Co 138/2011 z 21. apríla 2011 odmietol a zároveň zastavil konanie o dovolaní proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 4 Co 377/2009 zo 16. júna 2010.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že neexistuje žiadna zákonná prekážka, ktorá by bránila ustanoviť mu právneho zástupcu pre dovolacie konanie. Tým, že okresný súd a krajský súd označili dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu za zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, znemožnili predloženie veci najvyššiemu súdu na meritórne rozhodnutie o právach a právom chránených záujmoch sťažovateľa v spravodlivom súdnom procese, čo je vadou konania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Táto vada konania je zrejma a na odmietnutie dovolania najvyšším súdom pre jeho procesnú neprípustnosť nebol dôvod. Po rozhodnutí o neustanovení právneho zástupcu nebol sťažovateľovi daný žiadny časový priestor, aby splnomocnil advokáta na svoje zastupovanie v dovolacom konaní, pretože o neustanovení právneho zástupcu sa dozvedel až 20. decembra 2011 doručením uznesenia najvyššieho súdu, z ktorého sa zároveň dozvedel o zastavení dovolacieho konania z dôvodu nedostatku

právneho zastúpenia. Tento nedostatok však sťažovateľ považuje za odstrániteľný, keby ho súdy k tomu vyzvali.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 93/2011, 7 Cdo 99/2011 zo 17. augusta 2011 porušil jeho základné práva podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu, aby uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľ zároveň žiadal priznať finančné zadost'učinenie v sume 2 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia advokátovi ustanovenému ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť aj taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je tiež absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Preskúmaním sťažnosti ústavný súd zistil, že jej predmetom je nespokojnosť sťažovateľa s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 93/2011, 7 Cdo 99/2011 zo 17. augusta 2011, ktorým odmietol jeho dovolanie proti uzneseniu krajského súdu (ktorým tento potvrdil uznesenie okresného súdu o neustanovení právneho zástupcu sťažovateľovi pre dovolacie konanie) a zároveň zastavil konanie o dovolaní proti rozsudku krajského súdu (ktorým tento potvrdil rozsudok okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa na náhradu škody). Sťažovateľ polemizuje s právnymi závermi všeobecných súdov bez toho, aby bližšie odôvodnil, v čom vidí porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 46 ods. 3 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

Podstata základného práva na súdnu ochranu priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne práva na spravodlivé súdne konanie priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde a že tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenia o súdnej ochrane vykonávajú, a teda že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať (napr. III. ÚS 124/08). Úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov týchto všeobecných súdov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné (obdobne I. ÚS 17/00, I. ÚS 93/08).

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia okrem iného uviedol:

„Pokiaľ ide o dovolanie navrhovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 21. apríla 2011 sp. zn. 14 Co 138/2011 aj keď navrhovateľ nemá právnické vzdelanie a nie je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), dovolací súd nepovažoval nedostatok povinného zastúpenia za prekážku, ktorá by bránila vydaniu rozhodnutia, ktorým sa dovolacie konanie končí. So zreteľom na dovolaním napadnuté rozhodnutie vychádzal z toho, že ak predmetom dovolacieho prieskumu má byť rozhodnutie, ktorým nebolo vyhovievané žiadosti účastníka o ustanovenie zástupcu z radov advokátov v zmysle § 30 O. s. p. (ako je to v preskúmvanej veci), nemožno striktne trvať na splnení tejto podmienky, lebo v opačnom prípade by bol popretý nielen zámer, ktorý sledoval účastník konania podaním dovolania, ale tiež účel dovolacieho konania, v ktorom predmetom posúdenia má byť záver odvolacieho súdu o (ne)splnení podmienok pre ustanovenie zástupcu z radov advokátov súdom (pozri napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. februára 2007 sp. zn. 2 Cdo 329/2006).

Dovolací súd z uvedeného dôvodu pristúpil k posudzovaniu procesnej prípustnosti dovolania proti tomuto uzneseniu krajského súdu napriek tomu, že dovolateľ bez právnického vzdelania nie je zastúpený advokátom...

Nesprávne právne posúdenie veci... je prípustným dovolacím dôvodom (ktorý možno uplatniť vtedy, ak je dovolanie prípustné), samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá... Nesprávne skutkové zistenie má za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia súdu, samo osebe ale nie je vadou konania v zmysle § 237 O. s. p.

Pretože prípustnosť dovolania proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O. s. p. a v dovolacom konaní neboli zistené ani dôvody prípustnosti dovolania uvedené v § 237 O. s. p. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa... ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný, odmietol...

Nedostatok právneho zastúpenia dovolateľa advokátom podľa § 241 ods. 1 druhá veta O. s. p. je odstrániteľným nedostatkom podmienky konania. Pokiaľ však dovolateľ napriek poučeniu podľa § 241 ods. 1 O. s. p. o povinnom právnom zastúpení v dovolacom konaní uvedený nedostatok neodstránil (nepredložil plnomocenstvo pre advokáta na zastupovanie v dovolacom konaní), tak svojím procesným postupom spôsobil, že v dovolacom konaní pre tento nedostatok nie je možné pokračovať a dovolacie konanie treba zastaviť...

Vzhľadom na uvedený nedostatok podmienky dovolacieho konania, ktorý pre nečinnosť dovolateľa zostal neodstránený, Najvyšší súd Slovenskej republiky konanie o dovolaní proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. júna 2010 sp. zn. 4 Co 377/2009 zastavil. So zreteľom na zastavenie dovolacieho konania sa nezaoberal otázkou procesnej prípustnosti dovolania (ani vecnou správnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu).

Navrhovateľ z procesného hľadiska zaviniť, že sa konanie o jeho prvom dovolaní muselo zastaviť a jeho druhé dovolanie muselo odmietnuť... “

Ústavný súd v prvom rade pripomína, že rozhodnutia všeobecného súdu, o tom, či sú alebo nie sú splnené podmienky na oslobodenie účastníka konania od súdnych poplatkov (§ 138 ods. 1 OSP), resp. na ustanovenie mu právneho zástupcu z radov advokátov, ak je to

potrebné na ochranu jeho záujmov (§ 30 ods. 1 OSP účinný do 31. decembra 2011), zásadne nie sú predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa výsledok tohto procesného rozhodovania môže účastníka konania dotknúť, nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd (podobne II. ÚS 142/04, III. ÚS 559/2011). Cieľom citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku je zabezpečiť účastníkovi konania prístup k súdu (a s tým spätú súdnu ochranu jeho práv) aj v prípade nepriaznivej materiálnej a sociálnej situácie, ak však nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie jeho práv. Účastník konania má právo o oslobodenie od súdnych poplatkov, resp. o ustanovenie právneho zástupcu požiadať, nie však nárok, aby všeobecný súd jeho žiadosti vyhovel.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd svoje rozhodnutie náležite odôvodnil, rozhodnutie obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov a nejde ani o arbitrárne rozhodnutie nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Postup najvyššieho súdu v danom prípade nemohol znamenať odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku. V prípade sťažovateľa nešlo o odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie jeho práv, ale o prípad, keď právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie bolo v celom rozsahu realizované, aj keď nie podľa subjektívnych názorov sťažovateľa. Nespokojnosť sťažovateľa s obsahom rozhodnutia najvyššieho súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným.

Tvrdenie sťažovateľa, že mu po rozhodnutí (okresného súdu v spojení s krajským súdom, pozn.) o neustanovení právneho zástupcu nebol daný žiadny časový priestor, aby splnomocnil advokáta na svoje zastupovanie v dovolacom konaní, pretože sa o tom dozvedel až 20. decembra 2011, keď mu bolo doručené uznesenie najvyššieho súdu, považuje ústavný súd za absurdné. Sťažovateľ uznesenia okresného súdu a krajského súdu riadne prevzal, tieto nadobudli právoplatnosť a proti uzneseniu odvolacieho súdu podal včas dovolanie. Pokiaľ bol sťažovateľ pevne presvedčený o oprávnenosti svojho nároku na náhradu škody a zároveň považoval nedostatok právneho zastúpenia za odstrániteľnú

podmienku dovolacieho konania, je nepochopiteľné, prečo nesplnomocnil advokáta na svoje zastupovanie už na začiatku tohto konania. Účastníkovi, ktorý má vo veci úspech, je priznaná aj náhrada trov konania. Sťažovateľ teda nepostupoval v zmysle zásady „každý nech si stráži svoje práva“.

Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 35/02, I. ÚS 145/2010, II. ÚS 324/2010).

Ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu by bolo možné v danej veci uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy. Keďže v danom prípade k tomu nedošlo, ústavný súd z rovnakého dôvodu odmietol sťažnosť aj v tejto časti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa v nej uplatnených.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2012